

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/24, p. 83-96

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12351>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Doç. Dr. İbrahim Halil SUGÖZÜ –
Yrd. Doç. Dr. Abdullah AYDIN

This article was checked by iThenticate.

YENİ YOKSULLUK KONSEPTİ İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİR SOSYAL POLİTİKA ÖNLEM VE ÖNCELİKLERİ

Abdullah IŞIK - İsmail SEVİNÇ***

ÖZET

Tarihsel süreç boyunca yaşanan ekonomik, politik ve sosyolojik dönüşümler neticesinde; yoksulluk, insanlığın önemli bir sorunu haline gelmiştir. Özellikle sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan yoksulluk sorunu, günümüzde küresel ekonomi ve kitlesel göçler ile birlikte farklı bir boyut kazanmıştır. Bu bağlamda günümüz yeni yoksulluk konsepti, birçok devlet için yeni ve sürdürülebilir sosyal politika önlem ve önceliklerini gerekli kılmıştır. Bu bağlamda günümüz toplumlarının yoksullukla mücadelede etkili ve nitelikli politika üretmeleri kaçınılmaz olmaktadır. Bütün bu çerçeveye göz önüne alındığında sosyal dışlama/dışlanmaya ve açlık sorununa sebep olan yeni yoksulluk olgusu ile mücadelede sürdürülebilir sosyal politika önlem ve öncelikleri, üzerinde durulması ve özel olarak ele alınması gereken bir alan olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yeni yoksulluk konsepti için belirlenecek sürdürülebilir sosyal politika önlem ve önceliklerinin neler olduğunu ve bu politikaların nasıl uygulanacağını tartışmaya açmaktır. Bu bağlamda mevcut sorun ve ihtiyaçların belirlenmesi ve bunlara çözüm üretilmesi adına ortam hazırlanabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de yoksullukla mücadelede mevcut sosyal politika ve uygulamaların, sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamalarının olduğu açıktır. Ancak dönüşen dünyanın ürettiği yeni sorun alanları içerisindeki yeni yoksulluk sorunu için daha etkin, nitelikli ve verimli politika ve uygulamaların tartışılması gerektiği ortadadır. Özellikle küresel gelişmelerle birlikte konuyla ilgili ihtiyacın daha da arttığı düşünülmektedir. Sonuç olarak Türkiye’de yoksullukla mücadelede yeni dünya düzeninin ve kitlesel göç hareketlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu kapsamda belirlenecek sürdürülebilir sosyal politika önlem ve önceliklerinin yeni yoksulluk konsepti bağlamında ele alınması ve konu hakkında çalışmaların artırılması ihtiyacı söz konusudur. Bu çerçevede konunun çok boyutlu olarak ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

* Arş. Gör. Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü, El-mek: altinisik0@hotmail.com

** Doç. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi, El-mek: isevinc@konya.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir sosyal politika, Yeni yoksulluk konsepti, Kitlemel göç hareketleri.

SUSTAINABLE SOCIAL POLICY MEASURES AND PRIORITIES FOR NEW CONCEPT OF POVERTY

ABSTRACT

As a result of the economic, political and sociological transformations experienced during the historical process; poverty has become an important problem for humanity. The problem of poverty which rised especially after industrialization, has gained a very different dimension with the effect of global economy and mass migrations. In this context today's new concept of poverty has required new and sustainable social policy measures and priorities for many states. In this sense, it is inevitable for today's societies to produce effective and qualified policies in combating poverty. Considering this whole framework, sustainable social policy measures and priorities in the fight against new concept of poverty, which leads to social exclusion and hunger, are emerging as an area to be emphasized and specifically addressed.

The aim of this study is to discuss what are sustainable social policy measures and priorities to be determined for the new poverty concept and how will these policies be practiced. In this context, it is considered that existing problems and needs can be determined and an environment can be prepared for the solution of these problems. It is clear that there are some social policies and practices, social services and social work practices in order to fight against poverty in Turkey. However, it is thought that more effective, qualified and productive policies and practices should be discussed for the new poverty issue in the new problem areas produced by the changing world. Especially with the global developments, the need for this issue has increased even more. As a result, it is thought that the new World order and so the mass migration movements should be taken into consideration in struggling against poverty in Turkey. In this context, there is a need for studies focusing on the new concept of poverty about the sustainable social policy measures and priorities. In this framework, it is thought that this issue should be considered as multi-dimensional ways.

STRUCTURED ABSTRACT

Traditionally, poverty is an important area of social sciences. Therefore, it is seen that there are a lot of evaluations and descriptions about the area around the world. However, almost every definition evokes nearly the same meaning. Despite the similarities of poverty, it is a conceptual phenomenon that differs socio-economically, politically, and culturally from society. This leads to difficulties in clearly defining the concept of poverty. As an important social problem affecting individuals, families, groups, communities and societies, the phenomenon of poverty refers to the lack of a bio-psycho-social integrity and well-being.

The purpose of this study is to cast light upon that problem of what is the new concept of poverty. Besides, the study tries to find out the

causes and effects of the problem in question and also focuses on the sustainable social policy measures and priorities for the new concept of poverty.

The work was carried out through the method of literature review. Within this scope, a great number of books and scientific articles relating to the issue have carefully been examined.

As it is well known, industrialization period can be described as the turning point of poverty in a historical context. In addition to this, poverty is explained by the difference in income between the North and South hemispheres from the 1960s to the end of the 1980s. Subsequently, as a result of major changes in the international system from the 1990s to the 2000s, poverty began to be redefined globally (Kabaş, 2009: 1-2). Then, from 2000 to the present day, the global economic and technological developments, the wars and therefore the mass migrations in today's world, which have effects on global systems, have revealed a new dimension of poverty. At the same time, they have put a different perspective on poverty in the new world order. As it was reported by Koşar (2000), mechanization and technological developments may lead to the loss of traditional working skills. This is a cause of new concept of poverty. On the other hand, the wars after political and militarist crises and the migrations after the wars that can affect individuals, communities and societies in the long term are also important factors that cause new concept of poverty (Card and Raphael, 2013; Koşar, 2000). In this context, it is known that the problem of poverty is spreading to the transnational and global areas. For this reasons, the new concept of poverty produced by today's changing and transforming world is very different from the traditional definition and the scope of poverty. Accordingly, the factors that differentiate the new concept of poverty from traditional are time poverty, the global economy and technological apparatus (electronic devices and the Internet), mass migrations (refugees and asylum seekers) and wars which correspond to the 21st century.

In the study, the problem has emerged with some results. The first of them is the situation of refugee children and women as disadvantaged groups. Because the new concept of poverty is most influential on these immigrants. For example, Since 2011, there has been a massive migration movement towards Turkey due to the crises and wars in Syria. This brought Turkey to the position of the most sheltered country after the Second World War. This situation causes many especially children and women to live in conditions of new poverty concept. The second one is the situation of people who can not produce what they consume and are addicted to technology, in other words those affected by the "electronic markets". The last and most important one is the situation of people who are doomed to the changing exploitation system.

From this point forth, the necessity of social state and social protection models emerges to fight against the new concept of poverty. Accordingly, the social policy stands out as an important factor. For today's social policy differs from the previous ones in that it gives more importance to the technological developments, problems of refugees, social nature of states, development of social rights, new management styles, democracy, and participation. In this context, social policy, just

like the phenomenon of poverty, is thought to have gone beyond the classical definition and turned into a new concept. Thus, the fact that it is very important to consider the new world order, global economy, technological developments, global wars and mass migration movements in struggle with the new concept of poverty.

At the end of the study, it is clearly understood that the new poverty concept, as a source of many problems, requires new and sustainable measures and priorities as part of effective and qualified social policies, practices and services. In this mean, some of them are listed below as the main sustainable social policy measures and priorities:

Primarily, all social policy measures and priorities to be determined for the new concept of poverty need to be sustainable and practicable.

Through practices of social work, a profession that is well suited to developing sustainable social policies, the new world order and mass migrations need to be emphasized on the basis of human rights and the protection of human values and dignity.

Regarding structural reasons and neo-liberal policies, the effects of migrations, wars, economy and technology need to be brought to a debate.

Public institutions and non-governmental organizations need to cooperate on the subject.

Sustainable policies and practices for migrants need to be based on "community-based approach". They also need to be structured with the "principle of subsidiarity" from the place where the people live and include in their decision-making system.

Human-oriented community development and economic growth need to be couraged through the creation of new economic paradigms.

Sustainable health, education and social facilities need to be developed in the context of social protection policies and practices for refugee children and women.

Qualified and sustainable education and teaching need to be regarded in order to increase income and economic growth with human resources and capital.

Sustainable economic and social objectives need to be determined concordantly with the short, medium and long term political objectives for the future.

Since global factors in economic, political and technological dimensions lead to the creation of a new concept of poverty, solutions to the problem also require sustainable policies and practices both at the international and global level.

It is inevitable that social services, which are empowering and returning as a social security method, need to be reassessed and provided with various funds.

For the new concept of poverty, sustainable environmental and population policies need to be developed in a protective and preventive approach. They also need to be achieved through an approach that has the principles of cultural sensitivity and cultural competence.

In the light of this study, it is expected that practitioners in this field can make progress and the study will also be a good reference for

the new researchers who want to do researches in the same field and help them find new ways.

Keywords: Sustainable social policy, New concept of poverty, Mass migration movements.

GİRİŞ

Yoksulluk, tarihsel süreç içerisinde hemen her dönemde sosyo-politik ve ekonomik bağlamda birey, aile, grup, topluluk ve toplumları etkileyen önemli bir sosyal sorun olagelmıştır. Bu tarihsel süreç içerisinde yoksulluğun dönüm noktası olarak nitelendirilebilecek sanayileşme çağı ve ardından teknolojinin gelişimi, önemli bir sosyal, bireysel ve toplumsal sorun olan yoksulluğu çok eksenli olarak küresel ekonomi ve kitlesel göçlerle birlikte bambaşka bir boyuta dönüştürmüştür. Nitekim yapılan araştırmalarda da yoksulluğun göçmenler arasında oldukça yüksek oranlarda olduğu görülmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde yoksul nüfusun oldukça önemli bir kısmını göçmenlerin oluşturduğu aktarılmaktadır (Card and Raphael, 2013: 25). Bu bağlamda çok boyutlu olarak ortaya çıkan yoksulluk, günümüzde yeni bir anlayış kapsamına alınmış olup yoksullukla mücadelede koruyucu, önleyici ve minimize edici hizmetlerin yanı sıra sosyal destek sistemleri için hedeflenen plan ve stratejilerin de bu kapsamda ele alınması gerekmekte olup yeni konsept ile devletlerin sürdürülebilir politika ve uygulamalarını zorunlu kılmıştır.

Esasen sanayileşme, her ne kadar yoksulluk için dönüm noktası sayılsa da küresel ekonomiler ve kitlesel göçler günümüz yeni yoksulluk olgusunu doğurmuştur. Bu anlamda günümüz toplumları için politika yapıcı mekanizmalar da sürdürülebilir, etkin ve nitelikli politika, uygulama ve hizmetleri gerçekleştirebilmek adına yeni yoksulluk konsepti bağlamında sürdürülebilir sosyal politika önlem ve önceliklerini yapılandırmak durumundadır. Zira günümüz dünyasında savaş, göç, teknoloji, küreselleşme ve eşitsizliklerin yanı sıra kaynak ve gelir yetersizliği ve dolayısıyla yetersiz beslenmeyle birlikte yoksulluk birey, aile, grup, topluluk ve toplumları etkileyen en önemli sorunlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Jose, 2016; Kabaş, 2009; Kaplinsky, 2005; Landes, 1998; Townsend, 2013; Yazıcı ve Düzkaya, 2016).

Bu çalışmada sosyal dışlama/dışlanmaya ve açlık sorununa neden olan yeni yoksulluk olgusu ile mücadelede sürdürülebilir sosyal politika önlem ve önceliklerini keşfetme amaçlanmakta olup bu konunun üzerinde durulması ve özel olarak ele alınma gerekliliği vurgulanmaktadır. Zira yoksulluk olgusu ve buna bağlı olarak yoksulluk sorununun ulus ötesi ve küresel alanlara yayıldığı bilinmektedir. Yine Uzun (2003, 169-170), yoksullukla ilgili yapmış olduğu çalışmasında yoksulluk olgusunun giderek artan boyutta küreselleştğine ve yoksulluk sorununa yönelik politikaların kalkınma ekonomisi eksenli olduğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda yeni yoksulluk konseptinin genel bir çerçevesini ele almanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

I. Yeni Yoksulluk Konseptinin Genel Bir Çerçevesi

Geleneksel yoksulluk olgusu ile ilgili literatür incelendiğinde bu olgunun çok değişkenli ve karmaşık bir süreci kapsadığı görülmektedir. Bu bağlamda sosyal bilimlerin önemli bir ilgi alanını oluşturan yoksulluk hakkındaki çalışmalar incelendiğinde yoksulluk olgusuyla ilgili literatür çokluğuyla birlikte hakkında yapılmış değerlendirmeler ve tanımlamaların da oldukça fazla olduğu görülmektedir. Ancak hemen hemen her tanımlama, yaklaşık olarak aynı anlamı çağrıştırmaktadır. Bu yüzden yapılan tanımlamalar her ne kadar birbirine benzese de yoksulluk sosyo-ekonomik, politik ve kültürel olarak toplumdan topluma farklılık gösteren kavramsal bir olgu olarak kendini göstermektedir. Bu durum ise yoksulluk kavramını tanımlamada zorluklara neden olmaktadır.

İnsanlık için tarihsel bir öneme sahip olan yoksulluk olgusu demografik, ekonomik, politik, psikolojik, antropolojik ve sosyolojik vb. kapsamları olması nedeniyle çok yönlüdür. Bu nedenle

yoksulluk olgusu ile ilgili alanyazın çokluğuna karşın stabil bir tanımlamasının olmaması, oldukça doğal karşılanmalıdır. Zira bu durum, yoksulluk olgusunun çok boyutlu değişkenlere sahip olduğunu göstermektedir. Ancak yoksulluk, genel olarak bir birey, aile, grup, topluluk ve/veya toplumun asgari düzeyde yaşam şartlarını sağlayabilmesi ve bunu sürdürebilmesi için en temel ve basit ihtiyaçların karşılanması durumunu gösteren bir olgu olarak öne çıkmaktadır (Todaro ve Smith, 2012: 212). Yine Dünya Bankası Grubu'na göre yoksulluk, mutlak yoksulluk temelinde ele alınmakla birlikte en düşük yaşam standartlarına ulaşamama durumu olarak tanımlanmaktadır (World Bank Group [WBG], 2016: 3-4).

Yoksulluk olgusu, genel olarak bazı kavramsal kriterler temelinde kategorize edilmektedir. Bu anlamda bu olgu, yaşamı idame ettirebilmek adına minimum düzeyde temel fiziksel gereksinimleri karşılayamama durumunda "mutlak yoksulluk" (absolute poverty), toplumun ortalama sosyal refah düzeyinin belli bir oranı yakalayamama durumunda "göreceli yoksulluk" (relative poverty) ve ilk defa 1997 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) İnsani Gelişme Raporu'nda kullanılan (Arapcioğlu ve Yıldırım, 2011: 63-64) ve insanın bir bütün olarak yeterli kapasiteye ulaşamaması durumunda "insani yoksulluk" (human poverty) olarak ortaya çıkmakta olup bu sınıflandırmalar ekseninde tartışılmaktadır. Ancak günümüz sosyal bilim dünyasında yoksulluk olgusu, bu kavramsal kategorilerin ötesine taşmıştır. Bu bağlamda yoksulluk olgusunu değişen dünya sistemlerine bağlı olarak yeniden ele almanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

Esasen yoksulluk olgusu ile ilgili uluslararası sistemlerde kronolojik olarak önemli değişimlerin yaşandığı da bilinmektedir. Bu bağlamda yoksulluk, tarihsel bir olgu olmanın yanı sıra 1960'lardan 1980'li yılların sonlarına dek Kuzey-Güney yarım küreler arasındaki gelir farkı ile açıklanmıştır. Daha sonra 1990'lardan 2000'li yıllara dek uluslararası sistemde büyük değişimlerin yaşanması sonucunda yoksulluk, küresel olarak yeniden tanımlanmaya başlanmıştır (Kabaş, 2009: 1-2). Yine 2000'li yıllardan günümüze dek ise özellikle küresel boyutlarda etkilere sahip olan savaş ve dolayısıyla kitlesel göçler yoksulluğun yeni bir boyutunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle değişen ve dönüşen dünyanın ürettiği yeni sorun alanları içerisindeki yeni yoksulluk konseptinin yoksulluğun geleneksel tanım ve kapsamından oldukça farklılık gösterdiği bilinmektedir. Bu bağlamda günümüz dünyasında yaşanan küresel ekonomik ve teknolojik etkiler ve yoğun göçler, yeni dünya düzeninde yoksulluğa farklı bir boyut ve perspektif yüklemektedir. Nitekim Dünya Bankası Grubu tarafından 4 Ekim 2016 tarihinde yayımlanan "Yoksulluk ve Refahın Paylaşımı 2016: Eşitsizliklere Karşı Durmak" adlı raporda dünya genelinde 2013 yılında 767 milyon insanın yüksek oranda (aşırı) yoksulluk yaşadığı saptanmıştır (WBG, 2016: 3). Yine başka bir kaynağa referansla, dünya genelinde giderek artan "şiddetli ve geniş çaplı" bir yoksulluk sürecinin yaşandığı bildirilmektedir (Kabaş, 2009: 1-2). Bu durum yoksulluk olgusunun hangi oranda ve nasıl değişip dönüştüğünü göstermenin yanı sıra yoksulluğa yeni bir konsept ile yaklaşımı ortaya koymaktadır.

Ayrıca Türkiye'nin yeni yoksulluk konsepti incelendiğinde Türkiye'de yoksullukla mücadelede mevcut sosyal politika ve uygulamaların, sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamalarının olduğu açıktır. Ancak Türkiye'de yoksullukla mücadelede yeni dünya düzeninin, teknolojik gelişmelerin ve kitlesel göç hareketlerinin de göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir. Zira yoksulluk, dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de küresel ekonomi ve kitlesel göçlerle birlikte yeni ve önemli boyutlara ulaşmıştır. Bu bağlamda Türkiye de diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler gibi yoksullukla mücadelede yeni ve sürdürülebilir politika ve uygulamalara ihtiyaç duymaktadır. Bu kapsamda Türkiye'de bulunan mülteciler başta olmak üzere çocuklar özellikle de mülteci çocuklar, kadınlar ve engellilere yönelik sürdürülebilir sosyal politika, uygulama ve hizmetler önem arz etmektedir. Zira Türkiye'de her dört çocuktan birinin yoksulluk yaşadığı bildirilmektedir (Kabaş, 2009). Buna mülteci çocukları özellikle de Suriyeli çocukları dâhil

Turkish Studies

edildiğinde durumun vahameti ortaya çıkacaktır. Bu durum yoksulluğu yeniden tartışmayı gerekli kılp yeni yoksulluk konseptinin önemini ortaya koymaktadır.

II. Yeni Yoksulluk Konseptini Doğuran Süreç/ler

Yoksulluk, temelde sosyal yoksunluk sürecini kapsayan geniş ve komplike bir konsepti içermektedir. Bu anlamda yoksulluk olgusu, özce bio-psiko-sosyal bir bütünlük ve iyilik halinden mahrumiyeti ya da yoksunluğu ifade etmektedir. Nitekim Koşar da (1990) yoksulluğa ilişkin tipolojik bir yaklaşımı tartıştığı makalesinde sosyal yoksunluğu yoksulluk olgusunun temel belirleyici unsuru olarak adlandırmakta olup bu olguyu doğuran süreçlerin çok boyutlu olduğunu bildirmektedir (Koşar, 1990:1-2). Bahsi geçen yeni yoksulluk olgusu da bu çerçevede ele alınmaktadır. Ayrıca yapısal nedenler ve neo-liberal politika ve uygulamalar bağlamında küresel savaş ve göçler ile küresel ekonomi ve teknolojinin etkileriyle yeni dünya düzeninin ortaya çıkardığı diğer birçok toplumsal sorun gibi yoksulluk sorunu da yeni bir anlayıştan nasibini almaktadır. Ayrıca yeni dünya düzeni ve küreselleşmenin de yeni yoksulluk konseptini doğuran süreçler olarak değerlendirildiği ifade edilmektedir (Sapancalı, 2001: 115-116). Yine yoksulluk sorununun küresel gelişmelerin etkisi ile giderek yaygınlaşmakta olduğu aktarılmaktadır (Chossudovsky, 1999; akt: Bedir, 2012: 93). Günümüz insanının yaşadığı “elektronik yoksulluğu” bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Yoksulluk olgusunu doğuran süreçleri tek bir nedene bağlamak olanaklı değildir. Bu bağlamda yoksulluk, genel olarak bireysel ve toplumsal düzeylerde sosyo-demografik özellikler bakımından farklılıklar göstermektedir (Şenses, 2003: 146). Yoksulluk olgusu bireysel, çevresel, sosyal, toplumsal, ekonomik, politik vb. bağlam ve süreçlerden bağımsız olarak düşünülemeyecektir. Bu anlamda değinilmesi gereken önemli bir nokta da tüm bu bağlamsal gerçekliklerin yeni yoksulluk konseptini doğuran başlıca unsurlar olarak kabul edilmesidir. Lakin tüm bu bağlamsal nedenlerden özellikle vurgulanması gerekenler yapısal ve toplumsal nedenler başta olmak üzere politik bağlamı kapsayan küresel savaşlar ve dolayısıyla küresel göçler ve ekonomik bağlamı kapsayan küresel ekonomi ve dolayısıyla teknoloji olacaktır. Nitekim Koşar’ın (2000) yoksulluk ile ilgili çalışmasına referansla makineleşme ve teknolojik gelişmeler, geleneksel çalışma becerilerinin yitirilmesine neden olabilmektedir. Bu durum ise elektronik ve/veya teknolojik yoksulluğun yanı sıra işsizliğe ve dolayısıyla yoksulluğa yol açmaktadır. Aynı zamanda Koşar, uzun vadede birey, topluluk ve toplumları etkileyebilecek savaşlar ve göçler sonucu oluşan kitlesel hareketlilikleri de yoksulluğu doğuran önemli unsurlar olarak nitelendirmekte ve bu hareketliliklerin hedef ülkelerde nüfus artışına, sosyolojik olarak etno-kültürel ve toplumsal baskı, ayrımcılık ve ötekileşmenin oluşmasına neden olabilecektir. Bu çerçeve ise yeni yoksulluk konseptini doğuran süreçte başlıca rolü oynayacak ve bu anlayışı ön plana çıkaracağı düşünülmektedir.

Küresel Savaş ve Göçler

Yeni yoksulluk konseptinin oluşmasına neden olan en önemli etkenlerden biri toplumsal ve politik bağlamları kapsayan küresel savaşlar ve göçler olmaktadır. Bu bağlamda tartışılan göç olgusu yoksulluğu doğuran bir süreç olmanın yanı sıra yoksulluğun bir sonucu olarak da öne çıkmaktadır. Genel olarak neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde şekillenen süreçler olarak görünen savaş ve ardından başlayan kitlesel göçler, özellikle hedef ülkede işsizliğe ve dolayısıyla yoksulluğa neden olabilmektedir. Zira dış göçlerden kaynaklanan bu süreçler, hedef ülkelerde zorunlu olarak sosyolojik, politik ve ekonomik vb. dönüşümlere neden olabilmektedir. Özellikle günümüzde etkisini artırarak devam ettirmekte olan sosyo-ekonomik ve politik kaoslar, ardından politik ve militarist krizler oluşturarak dünya genelinde büyük ve sıkça yaşanan kitlesel göçleri doğurabilmektedir. Bu durum ise varılan ülkelerde işgücü piyasaları ve istihdam standartlarını olumsuz etkileyerek beraberinde büyük sorunları ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Sarı Gerşil ve Yeşilyurt Temel, 2015: 414). Bu büyük sorunlardan birini de şüphesiz ki işsizlik sorunu oluşturmaktadır. Bu toplumsal gerçeklik ise yeni yoksulların artmasına yol açmakta olup

yoksulluğun yeni bir çerçeveye bürünmesine neden olabilecektir. Bu bağlamda yeni yoksulluk konsepti iki boyutta ortaya çıkacaktır. Bunlardan birincisi gelinen ülke vatandaşlarının yaşayacağı yoksulluk ikincisi ise göçmenlerin yaşayacağı yoksulluk olacaktır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde başta olmak üzere yoksulluğun göçmenler üzerinde hayli yüksek oranda etkili olduğu ifade edilmektedir (Card and Raphael, 2013: 3).

Neredeyse tüm dünyayı etkileyen göçlere neden olan küresel savaş ve politik buhranlar, dünya genelinde mülteci sayısını gittikçe artırmaktadır. Bu durumdan etkilenen ülkelerden biri de şüphesiz konumu itibariyle Türkiye olmaktadır. Örneğin 2011 yılından itibaren Suriye'de yaşanan savaş ve krizlerden ötürü Türkiye'ye yönelik büyük bir kitlesel sığınma hareketinin olduğu bilinmektedir. Bu durum Türkiye'yi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra günümüze kadar en fazla sığınılan ülke konumuna getirmiştir. Bu bağlamda AFAD verilerine göre Türkiye'de 2016 yılı eylül ayı itibariyle yaklaşık üç milyon Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2016). Bu durum Türkiye'yi yeni yoksulluk sorunuyla karşı karşıya bırakmaktadır. Zira mevcut sığınmacıların büyük çoğunluğu yeni yoksulluk konsepti şartlarında yaşamaktadır.

Küresel Ekonomi ve Teknoloji

Yeni yoksulluk konseptinin oluşmasına neden olan en önemli etkenlerden bir diğeri ise yine toplumsal ve ekonomik dolayısıyla da küresel bağlamları kapsayan küresel ekonomi ve teknoloji olarak ortaya çıkmaktadır. Zira Koşar da (2000) önemli toplumsal ve sosyal sorunlara neden olan yoksulluk ile ilgili çalışmasında bu konunun önemini vurgulamaktadır. Koşar'ın aktarımıyla makineleşme ve teknolojik gelişmeler, geleneksel çalışma becerilerinin yitirilmesine sebep olmakta, istihdam ve dolayısıyla işsizlik sorunlarına neden olmaktadır. Ayrıca bu durumlardan kaynaklı olarak mikro ve makro boyutlarda bireyleri ve toplumları çok boyutlu ve eş zamanlı olarak etkileyen küresel ekonomik piyasaların oluşması da önemli toplumsal ve sosyal sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yine bu durum, Şenses'e (2003) göre küreselleşmenin görünmeyen yüzü olarak yoksulluğu tartışmaya açmaktadır. Ancak günümüz dünyasında küresel ekonomi, oldukça net görünen yüzüyle yoksulluk sorununun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu nedenle küresel ekonomi ve teknoloji, yeni bir yoksulluk anlayışını doğuran süreçlere yol açmaktadır. Nitekim kaynaklar, günümüzde yoksulluğun küresel bir durum aldığına işaret etmektedir (Chossudovsky, 1999).

Küreselleşme, tıpkı yoksulluk olgusu gibi genel olarak ekonomik, politik ve sosyolojik vb. boyutlara sahip olagelmıştır. Bu bağlamda küreselleşme hakkındaki tartışmaların da olumlu ve olumsuz yaklaşımlar çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Örneğin küreselleşmenin ekonomik boyutu, 1980'li yıllardan itibaren günümüze dek iki temel tartışma çerçevesinde şekillenmiştir. Bunlardan birinci görüş, küresel ekonominin uluslararası ticaret ve yatırımları yaygınlaştırarak ülkelerin büyümesine yönelik önemli olanaklar sağlayacağını ve dolayısıyla dünyada refah sistemlerini oluşturacağını savunurken ikinci görüş ise neo-liberal politika ve uygulamalar ile kapitalizmin dünya geneline yayılarak gelir dağılımı eşitsizliğini ve yoksulluğu artıracığını savunmaktadır (Memiş, 2014). Yine başka bir görüşe göre de küresel ekonominin şekillenmesinde teknolojinin oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır (Aydemir ve Kaya, 2007:277-278). Zira küreselleşmenin ekonomik boyutunun yanı sıra teknolojik boyutu da "elektronik piyasalar" oluşturarak insanları sanal ve elektronik bağlamda yoksul duruma getirerek istihdam ve dolayısıyla işsizlik sorununa neden olabilmektedir. Bu durum ise yeni yoksulluk olgusunun oluşmasına zemin hazırlayacağı düşünülmektedir.

III. Yeni Yoksulluk Konseptinin Başlıca Sonuçları

Genel olarak yeni yoksulluk konseptinin başlıca sonuçları, temelde yoksulluk olgusu ve bu olgunun nedenleri vb. çok boyutlu etkilere sahip olmaktadır. Bu bağlamda yeni yoksulluk konsepti

birey, aile, grup, topluluk ve toplumları özellikle sosyal dışlama/dışlanma ve açlık sorunu (Saith, 2001) başta olmak üzere barınma, işsizlik, eğitimsizlik, sağlıksız yaşam koşulları, duygusal gelişim, göç, doğal kaynaklar vb. birçok yönden etkileyebilmektedir (Koşar, 2000). Bio-psiko-sosyal bir bütünlük ve iyilik halinden mahrumiyeti ya da yoksunluğu ifade eden yeni yoksulluk olgusu, tıpkı geleneksel yoksulluk olgusu gibi en fazla dezavantajlıları etkileyen sonuçlara sahip olmaktadır. Ancak yeni yoksulluk anlayışı, kitlesel göç ve savaşlar ile küresel ekonomi ve teknoloji sayesinde geleneksel anlayıştan ayrılmaktadır. Özellikle günümüzün önemli dezavantajlı gruplarından olan göçmen ve sığınmacılar (Card and Raphael, 2013) başta olmak üzere kadınlar (Çamur Duyan, 2006) ve çocuklar da yeni yoksulluk olgusundan oldukça olumsuz etkilenmektedirler (Avşar Kurnaz, 2007; Konuk Şener ve Ocakçı, 2014). Bu bağlamda özellikle yeni yoksulluk anlayışını doğuran önemli bir unsur olarak kitlesel göçler ile birlikte mülteci çocuk ve kadınların oldukça fazla etkilendiği bilinmektedir. Bunun yanı sıra küreselleşme ve teknoloji ile birlikte internet ve elektronik kullanıcıları da yeni yoksulluk konseptinden oldukça fazla etkilenmektedirler. Bu anlamda yeni yoksulluk olgusu, esasen tükettiğini üretmeyen ve teknoloji bağımlısı olan toplumların bir sorunu olarak da ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte küreselleşmeye bağlı olarak kitlesel göç ve savaş şartlarında yaşayan insanların toplumsal değer ve onuruna da zarar vermektedir. Bu nedenle küresel teknoloji, kitlesel göçler ve savaşlar vb. şartlarda yaşayan insanların yaşam düzey ve ortamlarının standartlarını düşürerek beslenme, barınma, sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler vb. sorunları ortaya çıkarmaktadır. Bu durum ise çeşitli sağlık sorunlarının yanı sıra psikolojik, fiziksel, duygusal, sosyal ve kültürel vb. sorunların da ortaya çıkmasına ortam hazırlamaktadır. Ayrıca yeni yoksulluk sorunu, ekonomik ve teknolojik bağımlılık yoluyla insanı insan kılan özelliklerinden mahrum bırakarak niceliksel ve niteliksel olarak maddi ve manevi boyutlarda dışlama ve/veya dışlanma ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bunun yanı sıra tıpkı geleneksel yoksulluk anlayışında olduğu gibi yeni yoksulluk olgusunun önemli sonuçlarından birisi olan açlık da insanı insan yapan özelliklerinden yoksun bırakarak önemli fiziksel ve/veya zihinsel sağlık sorunlarına ve gün geçtikçe artan sosyal sorunlara neden olmaktadır. Bu nedenle açlık, yetersiz beslenme ve/veya kötü beslenme, sağlıksız yaşam koşulları ve dolayısıyla gelişimsel sorunlara yol açabilmektedir.

Sosyal, ekonomik ve toplumsal sorunlara neden olabilecek geleneksel yoksulluk anlayışını doğuran işsizlik ve eğitim yetersizliği de yeni yoksulluk konseptinin nedenleri arasında olmanın yanı sıra başlıca sonuçları arasında da sayılabilmektedir. Zira kitlesel göçler ve savaşlar sonucunda işsizlikle karşı karşıya kalan ve eğitim yetersizliği olan bireyler ve gruplar yeni yoksulluk olgusunun yaratmış olduğu standartları yaşayanları oluşturmaktadır (Koşar, 2000). Bu bağlamda bu durumun toplumsal kalkınmanın ve gelişmenin de önünde önemli engeller oluşturacağı düşünülmektedir.

Öte yandan yeni yoksulluk konsepti, hızlı nüfus artışı ve sonuçlarına bağlı olarak da şekillenmektedir (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü/North Atlantic Treaty Organization [NATO], 2011). Bu bağlamda hızla yükselen nüfus oranları, doğal kaynakların azalmasının yanı sıra çevresel, ekonomik ve toplumsal sorunların şiddetini ve etkisini de aynı oranda yükseltebilmektedir. Bu durum ise yeni yoksulluk anlayışının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Nitekim yapılan bazı araştırmalar da bu durumu doğrular niteliktedir. Buna göre dünya üzerinde hızla artan nüfus ekolojik bozulmalar, doğal kaynakların tüketilmesi ve tarım arazilerinin tahrip edilmesi vb. çevresel sorunlar yaratarak dünyadaki aç ve yoksul insan sayısının da artmasına yol açabilmektedir (Kılıç, 2013: 10).

Sonuç olarak tüm bu çerçeve göz önünde bulundurulduğunda yeni yoksulluk konseptinin yaratmış olduğu sonuçlardan en çok etkilenenler, çocuklar başta olmak üzere çoğunlukla dezavantajlı birey ve gruplar olmaktadır. Bu durum ise yeni yoksulluk olgusu ile mücadelede sosyal devletin gerekliliğini ve sosyal koruma modellerinin geliştirilmesi ihtiyacını ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Kayalidere ve Şahin, 2014: 59-63). Yeni yoksulluk konseptini doğuran süreçler ve başlıca sonuçları, yoksulluğa yönelik mücadelede temel sosyal politika önlem ve önceliklerine yön

verecektir. Bu bağlamda sosyal dışlama/dışlanmaya ve açlık sorununa neden olan yeni yoksulluk anlayışı ile mücadelede sürdürülebilir sosyal politika önlem ve öncelikleri, üzerinde durulması ve özel olarak ele alınması gereken bir alan olarak ortaya çıkmaktadır.

IV. Başlıca Sosyal Politika Önlem ve Öncelikleri

Esasen birey ve toplumu desteklemeye yönelik sosyo-ekonomik, eğitim ve sağlık vb. alanlarda sosyal güvenlik ve çalışma yaşamı ile ilgili sistemlerin oluşturulmasına yönelik girişimler şeklinde tanımlanan (Buğra ve Keyder, 2013: 9) sosyal politika kavramı, temelde işçi sınıfına yönelik öncelikli sorunlar ve önlemlere odaklanmıştır. Ancak daha sonra küreselleşmeyle birlikte yaşadığı dönüşüm, sosyo-ekonomik özellikle de sosyo-politik olarak kendini göstermiştir. Bu durum, devletlerin sosyal niteliğini daha çok ön plana çıkarmış ve sosyal hakların gelişimiyle birlikte yeni yönetim tarzları, demokrasi ve katılım adı altında tüm dünyada kendini hissettirmiştir. Nitekim kaynaklar, sosyal politikayı sınıfsal sorunlara odaklanan bir paradigma olarak dar anlamda ve günümüzde de sosyo-ekonomik, sağlık, eğitim, barınma vb. alanlarda temel hak ve özgürlüklere odaklanan “Batı eksenli” bir paradigma olarak da geniş anlamda (Koray, 2008: 32-35) olmak üzere tarihsel bir sınıflandırma geçirmiş olduğuna işaret etmektedir. Zira günümüzde başta Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkeleri olmak üzere gelişmiş ve gelişmekte olan devletler, sosyal politika ve uygulamaları birçok yönetsel alanda kullanmaktadır. Bu alanlardan birini de sosyal adalet ve gelir dağılımına bağlı olarak ortaya çıkan eşitsizliklere dayalı olan yoksulluk olgusu oluşturmaktadır. Bu bağlamda günümüzde tıpkı sosyal politika kavramı gibi yoksulluk olgusu da klasik tanımlamanın ötesine geçip yeni bir konsepte dönüştüğü düşünülmektedir.

Yeni yoksulluk konsepti, birçok sosyal sorunun da kaynağı olması itibarıyla etkili ve nitelikli sosyal politika, uygulama ve hizmetler için birtakım sürdürülebilir önlem ve öncelikleri zorunlu kılmaktadır. Zira çalışmalar, sosyal politikanın yoksulluk sorunuyla birlikte gündeme geldiğini nakletmektedir (Buğra, 2008). Ancak günümüzde sosyal politikayı sadece yoksulluk sorununa indirgemek doğru olmayacaktır. Zira yukarıda da ifade edildiği üzere günümüzde sosyal politika hemen hemen tüm sosyal sorunlara müdahale edebilmekte ve yönetsel anlayışı dönüştürebilmektedir. Bu bağlamda sosyal politika geliştirmeye mikro-makro boyutlarda ortam hazırlama kabiliyetine sahip olan sosyal hizmet meslek ve disiplininin önemi yadsınamaz bir boyuttadır. Nitekim bireyi çevresi içinde ve çevresiyle birlikte gören bir anlayışa sahip olan sosyal hizmet, birey ve toplum için sosyal koruma ve sosyal politika plan ve stratejilerini önemseyen bir bakışa sahip olagelmıştır. Bu anlayışla diğer bütün sosyal sorunlar da olduğu gibi yoksullukla mücadelede de birey ve toplum için güçlendirme temelli çevresel koşulların iyileştirilmesi ve sosyal politika ve planlamanın geliştirilmesinin önemli olacağı düşünülmektedir (Onat, 2003).

Bu çalışmanın amacı çerçevesinde yeni yoksulluk anlayışı için sosyal refah sistemleri kapsamında belirlenecek sürdürülebilir sosyal politika önlem ve önceliklerinin neler olduğu ve bu politikaların nasıl uygulanacağı konusunda küresel savaşlar ve kitlesel göçler ile küresel ekonomi ve teknoloji başta olmak üzere yeni yoksulluk konseptini doğuran süreçler ve yeni yoksulluk olgusunun başlıca sonuçları yön verici olacaktır. Nitekim kaynaklar, yeni yoksulluk olgusu ve dolayısıyla sorunuyla mücadelede sürdürülebilir büyüme ve kalkınma kapsamında sürdürülebilir sosyal politika ve uygulamaların gerekliliğine işaret etmektedir (Uzun, 2003: 169). Bu bağlamda mevcut sorun ve ihtiyaçların belirlenmesi ve bunlara çözüm üretilmesi adına da ortam hazırlanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca ulusal ve/veya uluslararası anlamda doğrudan ve/veya dolaylı olarak geliştirilecek sürdürülebilir sosyal politika, uygulama ve hizmetler, yukarıda da ifade edildiği gibi yeni yoksulluk konseptinin başlıca sonuçları olarak sayılan sosyal dışlama/dışlanma ve açlık sorunu (Saith, 2001) başta olmak üzere barınma, işsizlik, eğitimsizlik, sağlıksız yaşam koşulları, duygusal gelişim, göç, doğal kaynakların tüketimi (Koşar, 2000) vb. eksenlerde önlem ve öncelikleri ön plana çıkaracaktır. Böylelikle yeni yoksulluk konseptinin ortaya çıkarmış olduğu sorunlara yönelik çözüm

yolları olarak belirlenecek sürdürülebilir sosyal politika önlem ve öncelikleri de tıpkı yeni yoksulluk konsepti, bu konsepti doğuran süreçler ve bu sürecin başlıca sonuçları gibi çok yönlü ve çok boyutlu olacaktır.

Türkiye’de yoksullukla mücadelede çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından mevcut sosyal politika ve uygulamalar kapsamında birtakım sosyal güvenlik ve sosyal koruma uygulamaları ile sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamalarının olduğu açıktır. Ancak değişen ve dönüşen dünyanın ürettiği yeni sorun alanları içerisindeki yeni yoksulluk sorunu için daha etkin, nitelikli, verimli ve sürdürülebilir politika, uygulama ve hizmetlerin gün geçtikçe daha fazla önemsenmesi gerekmektedir. Özellikle küresel sistemdeki gelişmelerle birlikte konuyla ilgili ihtiyacın daha da arttığı düşünülmektedir. Bu bağlamda yoksullukla mücadelede ve yeni yoksulluk konsepti için çözüm önerilerinde yeni dünya düzeninin, küresel ekonominin, günümüz ileri teknolojisinin, küresel savaşların ve kitlesel göç hareketlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu kapsamda yeni yoksulluk konsepti için belirlenecek başlıca sürdürülebilir sosyal politika önlem ve öncelikleri olarak aşağıdaki politika, uygulama ve hizmetler sıralanmaktadır:

- Yeni yoksulluk konsepti için belirlenecek tüm sosyal politika önlem ve önceliklerinin sürdürülebilir ve uygulanabilir olması ön koşuldur.
- Sürdürülebilir sosyal politikalar geliştirmeye ehil bir meslek olan sosyal hizmet uygulamalarıyla yeni dünya düzensizliğinin ve kitlesel göçlerin ortaya çıkardığı yeni yoksulluk olgusuna insan hakları ve insan değer ve onurunun korunması temelinde ağırlık verilmesi gerekmektedir.
- Yeni yoksulluk sorunuyla mücadelede yapısal nedenler ve neo-liberal politika ve uygulamalar bağlamında küresel savaş ve göçler ile küresel ekonomi ve teknolojinin etkilerinin tartışılabilir duruma getirilmesi gerekmektedir.
- Yeni yoksulluk konseptinin ortaya çıkardığı sorunlara özellikle mülteci sorununa özel ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla sivil toplumun iş bölümü ve işbirliğine gitmesi gerekmektedir.
- Fırsat eşitliği ve sosyal adalet temelinde kadınlar ve göçmenler başta olmak üzere yoksulluk şartlarında yaşayan bireyleri güçlendirmeye ve kendi kendine yetebilmeye yönelik sosyal politika ve uygulamalar sağlanmalıdır.
- Gelir dağılımı dengesizliğinin azaltılarak adil ve hakça paylaşımların sağlanmasına ve sosyal dışlama/dışlanmanın engellenmesine yönelik yeni ve sürdürülebilir politika, plan ve stratejilerin sağlanması gerekmektedir.
- Toplum temelli yaklaşımlar (community-based approaches) ile göçmen ve sığınmacılar başta olmak üzere yeni yoksulluk konseptine yönelik sürdürülebilir politika ve uygulamalar yapılmalıdır.
- Yeni yoksulluk konsepti için belirlenecek sürdürülebilir sosyal politika önlem ve önceliklerinin “yerindelik” ilkesine bağlı olarak bu süreci yaşayanların bulunduğu yerden ve şartlardan başlayarak onlar hakkında verilen karar sistemlerine onları da dâhil ederek yapılandırılması gerekmektedir.
- Yeni ekonomik paradigmanın oluşturulması ile insan odaklı toplumsal kalkınma ve gelişmenin teşvik edilmesi ve yeni yoksulluk konseptine yönelik insani ekonomik büyümenin hedeflenmesi gerekmektedir.
- Sosyal içerme kapsamında kırsal ve kentsel kalkınmanın orantılı olarak sağlanması ve sosyal dışlama/dışlanmanın sürdürülebilir sosyal kalkınma politikalarıyla engellenmesi gerekmektedir.
- Günümüzün önemli bir sorun alanı olan yeni yoksulluk sorununun önemli bir çözüm yolu,

şüphesiz toplumsal dayanışma ve paylaşımları içeren geleneksel sosyal destek sistemlerinin yaygınlaştırılması ve sürdürülmesidir.

- Çocukların özellikle mülteci çocukların yeni yoksulluk konseptinden fazla etkilenmemesi adına sosyal koruma politika ve uygulamaları kapsamında sürdürülebilir sağlık, eğitim ve sosyal olanakların geliştirilmesi gerekmektedir.
- İnsan kaynağı ve beşeri sermaye ile gelir artışı ve ekonomik büyümenin sağlanması adına nitelikli ve sürdürülebilir eğitim ve öğretime önem verilmesi gerekmektedir.
- Geleceğe yönelik olarak kısa, orta ve uzun vadeli politik hedeflerin yanı sıra sürdürülebilir ekonomik ve sosyal hedeflerin de belirlenmesi gerekmektedir.
- Yeni yoksulluk konseptinin oluşmasına ekonomik, politik ve teknolojik boyutlarda küresel etkenler neden olduğu için sorunun çözüm yolları da uluslararası sistemde ve küresel düzeyde sürdürülebilir politika ve uygulamaları gerekli kılmaktadır.
- Yeni yoksulluk sorununun oluşmasında önemli bir unsur olarak kitlesel göçlere yönelik uygulanabilir politika ve uygulamaların geliştirilmesi, planlamaların yapılması ve kontrol mekanizmalarının kurulması gerekmektedir.
- Bir sosyal güvenlik yöntemi olarak güçlendirici ve geri dönüşü olan sosyal yardım hizmetlerinin yeniden değerlendirilerek çeşitli fonlarla sağlanması kaçınılmazdır.
- Yeni yoksulluk konsepti için koruyucu ve önleyici bağlamda sürdürülebilir çevresel ve nüfus politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir.
- Yeni yoksulluk anlayışı için belirlenecek sürdürülebilir sosyal politika önlem ve önceliklerinin kültürel duyarlılık ve kültürel yetkinlik ilkelerine sahip bir yaklaşımla sağlanması, yoksullukla mücadelede önemli bir rolü üstlenecektir.
- Yeni yoksulluk konseptinin ortaya çıkardığı sonuçlardan en fazla etkilenenlerden olan kadın ve çocuk yoksulluğuna yönelik sürdürülebilir sosyal politika önlem ve önceliklerine ağırlık verilmesi gerekmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada yeni yoksulluk konseptine odaklanmanın yanı sıra günümüz koşullarında bu derece ilerleyen yoksulluk olgusuna yönelik sürdürülebilir sosyal politika önlem ve öncelikleri esas alınmıştır. Zira yoksulluk olgusu, değişen ve dönüşen dünyada her geçen gün şekil değiştirmekle birlikte çeşitli sosyal sorunların doğuşuna da ortam hazırladığı için birtakım çözüm yollarını da gerekli kılmaktadır (Zastrow, 1991). Bunların başında da etkili ve nitelikli sosyal politikalar kapsamında sürdürülebilir önlem ve öncelikler gelmektedir. Bu nedenle yeni yoksulluk konseptini geleneksel anlayıştan ayıran faktörler olarak 21. yüzyıla denk gelen zaman yoksulluğu ve buna bağlı olarak küresel ekonomi ve teknolojik aparatlar (elektronik cihazlar ve internet) ile kitlesel göçler (mülteciler-sığınmacılar) ve savaşlar üzerinde durulmaktadır.

Bu çalışmada yeni dünya düzeninin yaratmış olduğu yeni yoksulluk konseptinin genel bir çerçevesi çizildikten sonra temelde küresel savaşlar ve göçler ile küresel ekonomi ve teknolojinin başat rolü oynadığı yeni yoksulluk konseptini doğuran süreçler ele alınmıştır. Yine diğer birçok sosyal sorunda olduğu gibi yeni yoksulluk olgusunu ortaya çıkaran süreçler de bireysel ve toplumsal düzeyde çok boyutlu etkilere sahip çeşitli sonuçları beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda yeni yoksulluk konseptinin başlıca sonuçlarını oluşturan bu çeşitli ve çok boyutlu sorunlara yönelik önemli sosyal politika önlem ve önceliklerini kapsayan sürdürülebilir politika, uygulama ve hizmetler sunulmuştur. Yeni yoksulluk anlayışı, küresel ekonomi ve teknoloji ile kitlesel göçler ve savaşlar ekseninde; sığınmacılar (özellikle kadın ve çocuklar), internet ve elektronik yoksulluk, sosyal dışlama/dışlanma, göç, sosyal politikalar, sosyal yardımlar vb. kavramsallar ekseninde

tartışılmıştır. Ayrıca yeni yoksulluk konsepti, değişen sömürü sistemine bağlı olarak tükettiğini üretemeyen, elektronik, teknolojik ve dolayısıyla ekonomik olarak bağımlı olan ve bunun üstesinden gelebilmek için zamanı olmayan vb. farklı yoksulluk türleri çerçevesinde değerlendirilerek geleneksel yoksulluk anlayışının bileşenleri olan asgari düzeyde temel fiziksel gereksinimleri karşılayamama durumunda “mutlak yoksulluk” (absolute poverty), toplumun ortalama sosyal refah düzeyinin belli bir oranı yakalayamama durumunda “göreceli yoksulluk” (relative poverty) ve insanın bir bütün olarak yeterli kapasiteye ulaşamaması durumunda “insani yoksulluk” (human poverty) gibi farklı karşılaştırma ve sınıflandırmalar ekseninde tartışılmıştır.

Küresel ölçekte yoksunluğun, bağımlılığın ve sömürünün neden olduğu bio-psiko-sosyal bir bütünlük ve iyilik halinden mahrumiyeti ya da yoksunluğu ifade eden yeni yoksulluk sorununun bireysel, toplumsal, çevresel, ekonomik, politik ve sosyal nedenleri, bu çalışmada ele alınmaya çalışılmaktadır. Bununla beraber yeni yoksulluk olgusu, yeni dünya düzen(sizliği)inin ortaya çıkardığı sorunlar bağlamında ele alınmıştır. Yine, yeni yoksulluk anlayışına yönelik ulusal ve uluslararası sürdürülebilir politika ve uygulamalar tartışılmış olup bu çerçevede sürdürülebilir sosyal politika planlama ve strateji belirlemenin önemi üzerinde durulmuştur. Yeni yoksulluk konseptine karşı başlıca sosyal politika önlem ve öncelikleri kapsamında birtakım sürdürülebilir politika, uygulama ve hizmetler önerilmiştir.

KAYNAKÇA

- Avşar Kurnaz, Şebnem (2007), “Çocuk Yoksulluğu”, *Aile ve Toplum Dergisi*, 9, 3, 47-55.
- Aydemir, Cahit ve Mehmet Kaya (2007), “Küreselleşme Kavramı ve Ekonomik Yönü”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 20, 260-282.
- AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) (2016), Üç Milyon Suriyeliye Ev Sahipliği Yapıyoruz, Erişim tarihi: 13 Ocak 2017, <https://www.afad.gov.tr/tr/10544/AFAD-Baskani-Bilden-3-Milyon-Suriyeliye-Ev-Sahipligi-Yapiyoruz>.
- Arpacıoğlu, Özge ve Metin Yıldırım (2011), “Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi”, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4, 2, 60-76.
- Bedir, Eyüp (2012), “Yoksullukla Mücadelede Yeni Bir Tartışma Alanı: Vatandaşlık Geliri”, *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 1, 92-116.
- Buğra, Ayşe (2008), “Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika”, *Osmanlı Arşiv ve Araştırma Merkezi*, Erişim tarihi: 20 Ocak 2017, http://www.obarsiv.com/cagdas_turkiye_seminerleri_0809.html.
- Buğra, Ayşe ve Çağlar Keyder (2013), “Sosyal Politika Yazıları” (Çev. B. Yakut-Çakar & U. Barış Balaban), 6. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Card, David & Steven Raphael (2013), “Introduction”, *Immigration, Poverty, and Socioeconomic Inequality*, (Eds: David Card & Steven Raphael), New York: Russell Sage Foundation.
- Chossudovsky, Michel (1999), “Yoksulluğun Küreselleşmesi: IMF ve Dünya Bankası Reformlarının İyüzü” (Çev. Neşenur Domaniç), İstanbul: Çivi Yazıları.
- Çamur Duyan, Gülsüm (2006), *Sosyal Hizmet Bakış Açısından Yoksul Kadınlar: Altındağ Örneği*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Jose, Shyma (2016), “Economic Growth, Poverty and Malnutrition in India”, *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, 27, 99, 165-202.
- Kabaş, Tolga (2009), *Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluğun Nedenleri ve Yoksullukla Mücadele Yolları*, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Kaplinsky, Raphael (2005), *Globalization, Poverty and Inequality: Between A Rock and A Hard Place*, Cambridge: Polity Press.
- Kayalidere, Gül ve Hande Şahin (2014), “Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye’de Sosyal Koruma Harcamalarının Gelişimi ve Yoksulluk”, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2, 2, 57-75.
- Kılıç, Selim (2013), “Çevre Sorunları ve Yoksulluk/Environmental Problems and Poverty”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 5, 1, 9-20.
- Konuk Şener, Dilek ve Ayşe Ferda Ocağcı (2014), “Yoksulluğun Çocuk Sağlığı Üzerine Çok Boyutlu Etkileri”, *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 13, 1, 57-68.
- Koray, M (2008), *Sosyal Politika*, 3. Baskı, Ankara: İMGE Kitabevi.
- Koşar Güler, Nesrin (2000), *Sosyal Hizmetlerde Sosyal Yardım Alanı (Yoksulluk ve Sosyal Hizmet)*, Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Koşar, Nesrin (1990), “Yoksulluğa İlişkin Bir Tipoloji”, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 8, 1-2-3, 1-10.
- NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü/North Atlantic Treaty Organization) (2011), *Nüfus Artışı: 21. Yüzyılın Belirleyici Sorunu*, Erişim tarihi: 23 Ocak 2017, http://www.nato.int/docu/review/2011/Climate-action/Population_growth_challenge/TR/index.htm.
- Landes, David S. (1998), *The Wealth and Poverty of Nations: Why Some Are So Rich and Some So Poor*, New York/London: W.W. Norton & Company Inc.
- Memiş, Hasan (2014), “Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi”, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi/Journal of Academic Approaches*, 5, 1, 144-161.
- Onat, Ümit (2003), *Sosyal Hizmet Açısından Günümüzde Yoksulluk Sorunu*, *Yoksulluk ve Sosyal Hizmet Sempozyumu* içinde (s. 26-35), Ankara: Aydınlar Matbaacılık Ltd.
- Saith, Ruhi (2001), *Social Exclusion: The Concept and Application to Developing Countries (No. 72)*. *QEH Working Paper Series*, University of Oxford.
- Sapancalı, Faruk (2001), “Yeni Dünya Düzeni ve Küresel Yoksulluk”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 2, 115-140.
- Sarı Gerşil, Gülşen ve Hülya Yeşilyurt Temel (2015), “Türkiye’de İşgücü Piyasaları Açısından Göç Olgusu”, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 16. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi Özel Sayısı, 413-428.
- Şenses, Fikret (2003), *Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Todaro, Michael P., & Stephen C. Smith (2012), *Economic Development*, U.S.A: Addison-Wesley Pearson.
- Townsend, Peter (2013), *The International Analysis of Poverty*, London/New York: Routledge.
- Uzun, Ayşe Meral (2003), “Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası”, *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4, 2, 155-173.
- Yazıcı, Erdinç ve Hıdır Düzkaya (2016), “Dünya Kalkınma Raporu 2015 Perspektifinden Yoksulluk, Çocuk Gelişimi, Ev İdaresi ve Verimliliğe Yeniden Bakış”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 611-631.
- WBG (World Bank Group) (2016), *Poverty and Shared Prosperity 2016: Taking on Inequality*, Washington DC: World Bank Publication.
- Zastrow, Charles (1991), *Social Problems: Issues and Solutions*, Chicago: Nelson-Hall.